

Օ Ր Ա Գ Ի Ր

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ, ԲԱՆԸՍԻՐԵԿԱՆ, ՏՆՏԵՍԵԿԱՆ

Ե Ի

ԲՆԸԿԱՆ ԳԻՏԵԼԵԸ

Ե . ՏԱՐԻ, ԹԻԻ 2 .

1847

ՅՈՒՆՈՒԱՐԻ 15 .

Բ Ա Ր Ո Յ Ա Կ Ա Ն

ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ղաատիարակութեան սկզբունքներ :

Երբ որ կ'ուզես որ խրատներդ տը-
ղուն միտքը մնան ու օգուտ ընեն,
պատմութեան ձևով զուրցէ, կամ
պատմութեան հետ խառնէ :

Տղոց պակասութիւնը յանդիմա-
նել ու շտկել կ'ուզես նէ, նայէ որ
խօսքերդ հեղձ հանդարտ՝ կարճ ու
յստակ ըլլան . այնպէս որ յանդիմա-
նութիւնդ աւելի վարձատրութիւն
սեպուի՝ քան թէ պատիժ :

Յանդիմանելու ատենդ նայէ որ
ոչ խնտում ցուցնես երեսդ և ոչ ժա-
նիք ընես :

Տղոց սխալմունքին վրայ տհաճու-
թիւն ցրցուր, բայց բարկութիւն մի
ցուցնէր . ան ատեն կը տեսնես որ
տղաքն ալ կը կարմրին, բայց չեն
սրդողիր :

Օ ուարճախօսութեամբ տրուած
յանդիմանութիւնը շատ օգուտ կըր-
նայ ընել, միայն թէ մէջը արհամար-
հութեան եղանակ չգտնուի :

Տղու մը խօսքէն առնուիլը յայտնի

նշան է դատիարակին իր պաշտօնը
կատարելու անյարմար ու անկարող
ըլլալուն :

Տղայ մը յանդիմանելէդ ետքը,
տեսար որ առնուեցաւ, քիթը կա-
խեց, լացաւ . աղէկ նայէ, չըլլայ թէ
ան լացը աւելի հպարտութենէն ու
քեզի դէմ բարկութենէն ըլլայ՝ քան
թէ սրտին ցաւէն ու զղջալէն . միտքդ
կը դնես որ խրատեցիր ու շտկեցիր
տղան, ու չես գիտեր որ մէկ մոլու-
թիւն մըն ալ աւելցուցիր վրան :

Երբ որ տղայ մը ինքիրմէ կը ճան-
չնայ ըրած յանցանքն ու կը ցաւի, լաւ
նշան է :

Են պակասութիւններդ ու տկա-
րութիւններդ որ տղաք հարկաւ պի-
տի ճանչնան ու պիտի հասկընան, մի
ծածկեր իրենցմէ . անով թէ սիրելի
կ'ըլլաս անոնց, և թէ բարի օրինակ :

Տղու մը հետ միշտ խստութեամբ
կամ միշտ անուշութեամբ վարուիս
նէ, խստութիւնն ալ անուշութիւնն

ալ սովորական բան դառնալով անօգուտ կ'ըլլան :

Թէ որ յանկարծ մէկ խօսքով ծանր դայ տղուն , մինայիւր որ մէկէն 'ի մէկ սիրտը առնես . ապա թէ ոչ , աւելի փնաս կ'ընես տղուն՝ քան թէ օգուտ : Բայց երբոր անիրաւութեամբ ցաւ ցընես տղուն սիրտը , պիտի նայիս որ խոնարհութեամբ սիրտը առնես :

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ

Պիտի գիտութեանց և արուեստից :

ԲՍՏՈՒԱԾ երբոր մարդս ստեղծեց , ուրիշ կենդանեաց պէս ոչ գործիք տուաւ իրեն՝ ինքը զինքը պաշտպանելու , ոչ վրան բուրդ տուաւ՝ ցուրտէն պատսպարուելու , ոչ կարող ըրաւ քարայրից և անտառաց մէջ բնակելու , և ոչ խոտ ու տերեւ ուտելով կշտանալու : Բրդեօք ինչո՞ւ նախախնամութիւնը իր ստեղծած շնչին որդերուն ալ իրենց հարկաւորը շնորհեր է , և մարդս որ ամենէն ազնիւն է իւր ստեղծուածոց մէջ՝ այսպէս ուղորմելի ձգեր է : Իրաւ ողորմելի կ'ըլլայինք և կը ջնջուէինք երկրիս վրայէն , թէ որ ամենէն դերազանց զէնքը և կարողութիւնը շնորհած չըլլար մեզի , որ է խելք և բանականութիւն : Բայ բանականութեան ուժովն է որ ամենայն պիտոյքը լեցունելէն 'ի զատ , աիրեր է բոլոր ստեղծուածոց :

Երբոր մարդս ինքը զինքը երկրիս վրայ ստեղծուած տեսաւ , շատ բանի հարկաւորութիւն ունենալը շուտով իմացաւ . անօթութիւնը սկսաւ զինքը նեղել , պտուղ ուտելով բնութե հարկաւորութիւնը լեցուց . բայց ձմեռուան եղանակը երբոր պտուղները թափեց , հարկ եղաւ զանոնք ժողովել ու պահել . աս ալ շահ չըրաւ , որովհետեւ փտտելով անոնք ալ կորան . ուստի բռնադատեցաւ մտածել ու ճարը գտնել՝ անօթութիւնէ չմեռնել .

լու . ասով երկրագործութիւնը հնարեց , որ ամէն եղանակի իր ապրուստն ունենայ : Եւ սիւսկածին պէս՝ իմացաւ որ միայն տերեւներով պատսպարուիլը բաւական չէ . հարկ եղաւ կենդանիները ընտանեցընել , մանրնին ուտել ու անոնց մորթէն հագուստ շինել . և այս եղաւ հովուութեան սկիզբը : Գազաններուն ձեռքէն ազատելու և անոնց կերակուր չըլլալու համար , և թէ երկրագործութիւն ընելու համար , պէտք էր զանազան գործիքներ հնարել ու շինել . ասով ալ զանազան գործիք և արհեստք հնարուեցան : Բարան ձաւներու և անտառներու մէջ բնակութիւնը բաւական ապահով չըլլալուն , հարկ եղաւ իրենց խրճիթ ու բնակարան շինել . ասով աղիւս շինել քար կտրել՝ փայտ տաշելու գործիք և արհեստները հնարուեցաւ : Եւ այսպէս հարկաւորութիւնը սկիզբն եղած է ամենայն արհեստից :

Բայց արդեօք որչափ դարեր անցեր են մինչև որ մարդիկ կարող եղեր են հիմակուան հասարակ և ամենուն գործածած բաները հնարելու : Հացը որ ամէն օրուան կերակուրնիս է , գուցէ հարկաւոր հազարաւոր տարի մեր նախնիքը չեն կերած . երկիր հերկել , ցորեն ցանել , աղօրիք հնարել , ալիւր ընել , ջրով շաղել , խմորելով թեթեւցընել , փուռ շինել և եփելու արդեօք որչափ աշխատութիւն քաշեր և որչափ ժամանակ կորսնցուցեր են : Հողէ մէկ պարզ պտուկ մը , որ հիմակուան շնչին գործածած կերակուր եփելու ամաննիս է , որչափ գովութեան արժանի եղած է հնարողը : Եւ չուրնուս առջև ամէն օր կը տեսնենք որ սայլերը կը քալեն կ'երթան , և բանի մը տեղ ևս չենք դնել . արդեօք մարդիկ մինչև որ անիւր հրնարեցին 'նէ՝ ինչ աշխատութիւն քաշեցին մէկ տեղէ միւս տեղ ծանր բեռերը տանելու :

Օարմանալին աս է որ ասօրուան օրս թէպէտ գիտութիւնք և արհեստք